

● Nem érdemes Pestre menni

Bódébontás a nagybanin?

A kiskundorozsmai nagybani piac kereskedői petícióban tiltakoztak az ellen, hogy lebontsák bódéikat és a várhatóan tavasszal megépülő csarnokba költözzenek. A piac vezetője szerint az árusoknak semmi közük nincs ahhoz, mikor és milyen körülmények között jön létre a beruházás. A szegedi közgyűlés csütörtökön dönt arról, hogy a csarnokban engedi-e tulajdonhoz jutni a kereskedőket vagy sem.

Egy átlagos termelőnek, aki Barkasszal jár, az ország délkeleti részéből 15 ezer forintba kerül eljutni Budapestre, hogy ott eladhassa a portékáját. A magas költségek rákényszerítik a Szeged tágabb környékén gazdálkodókat, hogy a kiskundorozsmai nagybani piacon szabaduljanak meg árujuktól. A minél jobb kiszolgálás érdekében a megyeszékhely közgyűlése júniusban fogadta el a terület rendezési tervét, mely több mint 30 millió forintos beruházással jár.

Korábban az egy hektáros földes területen derékig érő sárban árultak a termelők és teljes joggal szidták minket – emlékezik Szilasi László, a dorozsmai nagybani piac vezetője.

Azóta bitumenes burkolat került a földre. A közlekedést ősz óta mágneskártyás be- és kiléptető rendszer segíti, így megszűntek a belső forgalmi dugók, melyekből gyakran egy óra alatt sem lehetett kijönni. Az újtásoknak gyorsan híre ment. Míg a múlt év elején 350-400 autó állt be a piac parkolóhelyeire, addig idén februárban

Az árusok kinőtték a négyhektáros területet. (Nagy László)

nem ritka a 600-800, a vasárnapi csúcson pedig az ezernél is több kocs. Kinőtték a négyhektáros területet, de a szomszédos labdarúgópálya miatt terjeszkedni sem tudnak. Csak akkor, ha lebontják a zöldséget, gyümölcsöt áruló kereskedők és a büfések bódéit, melyek helyett tavasszal a nagybani piac oldalán építenek nagykereskedelmi bázist – ha a közgyűlés jóváhagyja a Kft. üzleti tervét.

Az árusok tiltakoznak a

terv ellen. Petíciójukban három pontban foglalták össze kifogásaikat.

– A bódék a mi tulajdonunkban vannak – tájékoztat Vass Zoltán kereskedő. – Még nem tudjuk, hogy a tervezett épületben saját jogot vagy csak bérleti jogot biztosítanak számukra. Ha biztosítják is a tulajdonjogot, garanciát kérünk arra, hogy itt maradhatunk hosszú távon. A tervek szerint az építkezés áprilisban kezdődik, így viszont a főszezonban lehetet-

len állapotok alakulnának ki a piacon. Sokkal kedvezőbb lenne az őszi kezdés, amikor nincs nagy forgalom.

– Szeged városának csütörtöki közgyűlése dönt arról, hogy engedi-e tulajdonhoz jutni a bódéval rendelkező kereskedőket vagy sem. A piac területe ugyanis önkormányzati tulajdon – válaszol a petícióban megfogalmazott kifogásokra Szilasi László. – Az árusoknak semmi közük ahhoz, hogy mikor kezdődik az építkezés,

ugyanis a mi feladatunk biztosítani a zavartalan működést. Az sem igaz, hogy szeptemberben kisebb a forgalom, mint nyáron. Egy őszi vasárnap ugyanúgy megfordult itt 1200-1500 autó, mint tavasszal vagy nyáron. Egyébként egy tavalyi júniusi önkormányzati rendelet kimondja, hogy a bódékat, melyeket engedély nélkül építettek fel, egy éven belül el kell bontani. Ezért is sürget minket az idő.

Tóth-Szenesi Attila

● Dan Ofry a Royalban

A kapocs: a magyar nyelv

Kedden Szegeden, a Közeleti Kávéházban nagyszámú érdeklődő gyűlt össze, hogy személyesen is megismerhesse a világhírű, magyar származású izraeli író, újságíró, Dan Ofryt.

A Magyarország 2000 konferencia vendégeként hazánkban tartózkodó neves személyiség – lenyűgöző stílusa – szegedi estje vélhetően sokáig emlékezetes marad a program résztvevői számára. A tökéletes magyarsággal beszélő Dan Ofry bemutatkozásképpen elmondta: Jeruzsálemben és New Yorkban végezte egyetemi tanulmányait. Jelenleg Tel-Avivban él, ahol a legnagyobb, naponta 650 ezer példányban megjelenő lap, a *héber Jedioth Achron* hasábjain olvashatók írásai. Emellett – a magyar származású zsidóság részére – egy napilapot szerkeszt, *Új Kelet* címmel. Ennek formája, nyelve – mint mondta – magyar, de szellemisége izraeli. *Tartalma azonban nem csak az Izraelben élő mintegy negyedmillió, magyar nyelvterületről származó zsidónak szól, hanem a világ minden táján élő társaikhoz is.* Összekötő – nyelvi – kapocsnak szánják az újságot, amely hírt ad a Kárpát-medencéből elkerült zsidók sikereiről is.

Mivel a vendég – újságírói

munkája mellett – több ismert könyv szerzője is, közülük ez alkalommal „*Az érem másik oldala*” című politikai vezércikkgyűjteményét dedikálta. Természetesen a beszélgetés során szó esett a Herzl-díjjal kitüntetett „*Izrael győztes hat napja*”, valamint a kilenc kiadást megért „*A jom kipuri háború*” című könyvekről is. Dan Ofry ezek kapcsán beszélt a Közel-Keleten kialakult politikai helyzetről. Kiemelte: Izrael eddigi öt háborúja során mindig a pusztító küzdelem, amikor a kevesek harcát vívta a túlerővel szemben. Győzelmeik pedig nem mással magyarázhatók, mint tudományos és technikai ismeretek magas fokával. Tudni kell, hogy országuk ugyan nukleáris potenciálját tekintve a hatodik helyen áll a világban, de azokat reményeik szerint soha sem kell bevetniük. Békét szeretnének, amelyhez azonban két fél kell. Az esetleges provokációkat természetesen nem hagyhatják figyelmen kívül, mivel az a zsidóság jövőjét veszélyeztetné. Megnyugtató azonban az, hogy a világ 168 országa áll diplomáciai kapcsolatban Izraellel és annak – a Bibliában 640-szer szereplő, magyarul a béke városát jelentő – Jeruzsálemre való jogát a palesztinok kivételével mindenki elismeri.

N. Rácz Judit

Vevőankét a Forrásban

● Munkatársunktól

A hódmezővásárhelyi székhelyű Villeroy & Boch Magyarország Rt. vevőankétot rendez ma, csütörtökön délelőtt 10 órától a szegedi Forrás Hotelban. Az egykori

Alföldi Porcelángyár Rt. vezetői fél 12-től tartanak tájékoztatót a cég tavalyi eredményeiről és idei terveiről. A rendezvény vendégei perteken egésznapos gyárlátogatásra is várják a szervezők.

A századforduló legismertebb, ünnepezt színes volt Újházi Ede (1841–1915), a Nemzeti Színháznak (akkor még csak egy volt, a pesti) 1870-től legendás tagja, 1903-tól örökös tagja, anekdoták hőse. Jeles színészpédagógus is. Nevét azok is ismerik, akik nem tudják, ki volt. Az Újházi-tyúkleves minden valamirevaló vendéglő étlapján megtalálható, receptje pedig minden valamirevaló szakácskönyvben.

Juhász Gyula pesti egyetemi hallgató korában, a század első éveiben, statisztált a Nemzeti Színházban. 1919-ben *Mikor a Nemzetiben játszottam* címmel így emlékezett: „A legkedvesebb emlékeim a nagy Újházihoz fűznek. Coriolanusban a tömegjelenetekben közénk vegyül, és az ő örök gyermeki kedélyének aranyát hintette el, persze úgy, hogy csak mi hallottuk, népség és katonaság. Kenyeret a népek! – ordítottuk szent meggyőződéssel, mire ő félhangon felelt: Marhák, szelídebben ordítsatok! A felvonás végén, mikor Bakó László izzadtan a nagy szavalástól, rohant hajlongani, Újházi szívart vett elő, és elégedetten dörögte: Nagy marha ez Shakespeare, de érti a dolgát!”

Constantin abbé

A legújabb színházi lexi-

Újházi Ede vendégszereplése Szőregen

kon többek közt ezt írja róla: „Az ország szinte minden színházában szinte minden szerepkört kipróbált, még operettben és balettben is szerepelt. Páratlan volt színészi eszközismerte, mesterségbeli tudása. Kiapadhatatlan komikus vénája a tragikus és komikus elemeket ötvöző vígjátékokban tette legsikeresebbé. Hauptmann *Crampton mestere* illlett hozzá leginkább, ezért kortársai ezentúl mindenütt *Mesternek* szólították.”

Ludovic Halévy (1834–1908) francia íróról szólva *Benedek Marcell* híres irodalmi lexikona (1927) szükségesnek látta, hogy legkiválóbb magyar tolmácsolójaként Újháziról is megemlékezzék: „népszerű volt – úgymond – *L'abbé Constantin* c. regénye (1882), amely színpadra alkalmazva máig is megőrizte naiv bájoságát, és nálunk különösen nagy sikert aratott Újházi Ede jóvoltából.” Az előbb idézett színházi lexikonban pedig ezt olvassuk: „A Nemzeti Színház 1892-i bécsi vendégjátéka alkalmával az ottani közönséget is meghódította Halévy *Constantin abbé* címszerepében.”

A századfordulón gyakran vendégszerepelt Szegeden is, a kilencvenes években többek közt éppen a Constantin abbé főszereplőjeként. Mint száz éve is, 1898 február végén, márci-

us elején. „Az est folyamán a közönség ki nem fogott a kacagásból” – számolt be a vendégjátékról a Szegedi Napló március elsején. S ugyanakkor számolt be Újházi mester” szőregi vendégszerepléséről is.

Vendégjáték Szegeden

A dolog megértéséhez tudni kell, hogy Trianon előtt Szőreg vasúti csomópont volt: háromfelé ágazott el a vasút: Temesvár, Nagybecskerek és Makó felé. Herczeg Ferencnek A *Gyurkovics fiúk* című híres regényéből tudtam meg valamikor magam is, hogy Szőregen – megállt a gyorsvonat! „Szőregen egyszerre nagy izgatottság vett erőt Gyurkovics Gézán.” (Herczeg Ferenc Munkái. Gyűjteményes díszkiadás 10. k. 108. lap.) Leszállt újságot venni, míg állt a vonat...

Történt pedig, hogy a nagy kártyás hírében álló Újházi Ede 1898. február 26-án este a pesti New York kávéházban alaposan belemerült az alsós kalábriszba. A pincérnek kellett figyelmeztetnie, hogy elkési a szegedi gyorsot. Újházi fölcihelődött, és megbízta hűséges kibicét, Náday Ferencet, hasonszórá, bohém színészbarátját, hogy játsszák helyette tovább, és

a végeredményről táviratban (ahogy akkor írták és mondták: sürgönyben) tájékoztassa.

Ő pedig gyorsan kihajtott a vasúthoz. Alig volt ideje jegyet váltani. Fölugrott az első osztályú kocsiba, kényelembe helyezkedett, és eltűnődött a kártyalehetőségeken, mi lesz, ha Náday veszt, s ő nem győzi kifizetni...

„E gondolatok és tépelődések közepette elszunyókált a Mester, éppen mint Constantin abbé az első felvonásban.” Így a Szegedi Napló névtelen jegyzetírója, gyanúm szerint Móricz Pál.

A kalauz Albertírsánál bekopogott az elsőített fülkébe, hogy a jegyet átlukassza. Utána rácsukta a művész úrra az ajtót, ő pedig édesdeden aludt Puszta-péterig. Itt fölébredt, s megkérte a kalauzt, hogy Szegeden okvetlenül keltse föl. A kalauz a busás borraivaló reményében fogadkozott is, ám végül mégis megfelekezett ígéretéről.

A vonat tovább vitte a Mestert – Szőregig. Most tessék jól megfigyelni a Szegedi Napló betűhíven idézett szövegét: „Mielőtt a vonat berobogott a szőregi pályaudvarra (!), Újházi az ismételt szunyókálásból fölébredt, és megkérdezte a kalauzt (aki csak Szegedről jött a

vonattal), hogy mikor érnek Szegedre?

– Szőregben vagyunk mindjárt – válaszolt nevetve a kedélyes kalauz.

Újházi félálmosan vitába szállt a kalauzzal, hogy ne vicceljen vele, nincs még április elseje. A vasutas mentegetőzött, hogy de bizony ő nem új térfát az úrral.

„Ebben a pillanatban szólalt meg a vonatvezető harsány hangon:

– Szőreg! Egy percz!

Erre már Újházi is kénytelen volt gyorsan fölkászálódni és leszállni. Az állomásfőnökhöz fordult.

– Hát mit tegyek most, főnök úr?

– Amit tetszik – volt a nem túl udvarias válasz.

– Szeretnék bemenni Szegedre.

– Tessék; egy óra alatt beérhet gyalog.

– Köszönöm, de gyalog mostanában nem utazom – mondta, sarkon fordult, és ott hagyta a vendégszerető polgártársat.

Szőregi élmények

Begyalogolt a faluba. (Akkor még nem volt beépülve az állomás – bocsánat, pályaudvar! – környéke.) Gondolom, a mai pékség táján találkozott az éjjeliőrrel.

– Lehet a faluban kocsit kapni?

– Jó pénzért lehet itt mindjárt kapni, *plébános úr*, dicsértessék a Jézus Krisztus.

Nyilván fekete öltönye, köpenye miatt nézte az atyafi papnak Újházit. Stílszerűen a *Constantin* abbé címszerepében másnap fölépő színészhez.

Az éjjeliőr a tisztos köszönés ellenére is gyanúsán nézte a jövevényt: el nem tudta képzelni, mit keres a *plébános úr* virradatkor a falu szélén?

Az első utcában (nyilván a Magyar utcában) betértek egy házhoz, s a gazda kész volt befogni a kocsiba, hogy befuvározza Szegedre az ismeretlen vendéget. Su-bát is terített rá, nehogy megfázzék a hűvös éjszakában. Újházi a saroglyában pár nyaláb szalmán gubbasztott.

A fuvarosgazda egész úton hallgatott. Mikor a vámházhoz érték (ez még megvan, most laknak benne), hátrafordult:

– Plébános úr, mondok, a hídpénzt maga fizeti, mer ha nem, hát visszafordulok.

– Hogyne fizetném – nyugtatta meg a gazdát Újházi.

– Hát aztán hova hajtsak, ha Szögédre érünk?

– A Tisza Szállodába.

Lassan poroszkálhattak a lovak, ha a tudósít sze-

rint jó órai utazás után állt meg a kocsit a Tisza Szálló előtt.

„A portás, a bérszolga a szállodaajtó üvegjén kikan-dikálva jóízűen nevettek a szekéren jövő subás vendégen, akire ügyet sem vetettek, mert bánsági svábnak nézték.”

Újházit elhagyta a türelme, és a szekérről nagy bosszúsán elkiáltotta magát:

– Portás vagy ki emberfia, szobát kérek!

A portás kiszólt az ajtón: – A Páva kocsmá a városháza mögött van; oda menjenek!

A fuvaros a lovak közé csapott, hogy a Pávához hajtson, de Újházi megragadta a gyöplőt, megállította a kocsit, lefordította magáról a subát, és leszállt.

Amint suba nélkül megpillantották, rohant elébe a személyzet, hajlongva kértek bocsánatot a művésztől, aki végül maga is józút nevetett mulatságos utazásán.

Mit látott Szőregen?

Mikor reggel elbeszélte ismerőseinek kellemetlen kalandját, megjegyezte, hogy nem bánta meg, mert Szőregen látta azt, amit Pesten sohasem.

– Vajon mi lehet az, Mester? – kíváncsiskodtak hallgatói.

– Hát hogy mint fogják a lovakat a *kocsiba*. Mert oda-fenn csak azt láttam, hogy a lovakat mint-fogják *ki!*

Péter László